

Mezinárodní odborný workshop České Slezsko – identita, kultura, společnost

Workshop je pořádán v rámci projektu
„VELKÝ HISTORICKÝ ATLAS ČESKÉHO SLEZSKA – Identita, kultura a společnost českého Slezska
v procesu modernizace s dopadem na kulturní krajinu“
(identifikační kód projektu: DG18P02OVV047), který je financován z účelové podpory z Programu
aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) z Ministerstva kultury.

Termín konání: **6/10/2021**

Místo: **Aula Ostravské univerzity, Českobratrská 16, 702 00 Ostrava**

Jednací jazyk: čeština, slovenština, polština

Program:

9:30 – 10:00 Prezence

Vstupní blok: Problematika modernizace a vývoje identit v širším pohledu

10:00 – 10:20 Jiří Štaif
Etapy a témata společenské modernizace. České země 1770–1918

10:20 – 10:40 Michal Šmigel
Problémy identity Rusínů na Slovensku v 20. století

10:40 – 11:00 Aleš Zářícký
Já jsem horník, kdo je víc ... (? nebo !)

11:00 – 11:30 Diskuze

11:30 – 13:00 Přestávka na oběd

Kulatý stůl: Identita, kultura a společnost českého Slezska

13:00 – 13:20 Lumír Dokoupil, Ludmila Nešádková, Radek Lipovski
Vlivy demografických změn na vytváření identity obyvatel Českého Slezska

13:20 – 13:40 Martin Jemelka
Národ, třída, konfese: vznik československého státu a meziválečný zápas o
identitu obyvatel českého Slezska

13:40 – 14:00 Jánosz Spyra
Żydowskie gminy wyznaniowe na Śląsku Austriackim. Przemiany ich profilu
religijnego, narodowego i politycznego

14:00 – 14:30 Diskuze

14:30 – 15:00 Přestávka na kávu

15:00 – 15:20 Pavel Kladiwa
Hlučínsko – specifický slezský region ve zvrtech XX. století

15:20 – 15:40 Andrea Pokludová
Identita a místa paměti Českého Slezska. Mizející těžní věže

15:40 – 16:00 Michaela Závodná
Doprava v rakouském Slezsku 1945-1960

16:00 – 17:00 Závěrečná diskuze

Jiří Štaif: Etapy a témata společenské modernizace. České země 1770-1918

Společenskou modernizaci lze chápat jako do budoucna otevřený proces historické změny, prováděný výchozími tématy: 1. racionalizace mezilidských vztahů, 2. rostoucí participace na veřejném životě, 3. emancipace od dosavadních forem závislosti jedněch na druhých a 4. hledání nových identit. Modernizační úsilí lze označit jako kult "toho nového", jež bude lepší než "to staré". V českých zemích probíhá z teritoriálního hlediska v různých variantách, z časového hlediska v řadě etap a z typologického hlediska ve více vrstvách. Z hodnotového hlediska je prováděno nezdědka ambivalentními důsledky. Historický vývoj českých zemích v dlouhém 19. století si však lze bez něj jen těžko představit.

Michal Šmigel: Problémy identity Rusínů na Slovensku v 20. století

Abstrakt: V průběhu 20. století identita slovenských Rusínů procházela velmi složitým až komplikovaným procesem a ich početnost sa trvalo zmenšovala. Podpisali sa pod to niekoľko faktorov – medzi hlavnými to boli zložitá sociálno-ekonomické pomery v ich sídelnej oblasti na severovýchodnom Slovensku, pretrvávajúce migračné tendencie, prirodzená a taktiež aj účelová asimilácia. Rusíni čelili v tomto storočí až niekoľkým denacionalizačným procesom – maďarizácii, slovakizácii a napokon aj ukrajinizácii. To všetko malo za následok, že v priebehu 20. storočia sa identita Rusínov nenadobudla konkrétne kontúry, podliehala politickým zásahom a v prostredí menšiny sa mohutne prejavovala asimilácia a roztrieštenosť identity.

Aleš Zářický: Já jsem horník, kdo je víc ... (? nebo !)

Tak trochu jiné zamyšlení nad postavením horníků a jejich rodin v ostravsko-karvinském revíru v 19. a 20. století, aneb uhelný prach pod očima nemusí vždy znamenat společenskou prestiž.

Lumír Dokoupil, Ludmila Nesládková, Radek Lipovský: Vlivy demografických změn na vytváření identity obyvatel Českého Slezska

V území Českého Slezska a severovýchodní Moravy probíhaly v 19. a 20. století výrazné demografické procesy, které měly podstatný dopad na vývoj identity obyvatelstva. Nejdůležitějším jevem byly migrace, které způsobily značné posuny v národnostním, náboženském a mentalitním vnímání. Z migrací by se mělo v referátu vycházet pro poznání procesů, které spoluutvářely identitu obyvatel. Migrace zásadně měnily biologické, kulturní i socioekonomické struktury. Svůj podíl však měla také přirozená měna, která postihovala hlavně biologické struktury.

Martin Jemelka: Národ, třída, konfese: vznik československého státu a meziválečný zápas o identitu obyvatel českého Slezska

Vznik samostatného československého státu v roce 1918 byl hlubokým zásahem do staletých geografických, etnických, kulturních a náboženských hranic na území Českého Slezska. Dějinné zkoušky vystavil nejen nedotknutelnost zemských a státních hranic, ale i (ne)propustnost křehkých hranic etnických a konfesních. Národnostní a sociální revoluci v Českém Slezsku v letech 1918-1920 tak následovala v první polovině dvacátých let i revoluce náboženská, nesená představou homogenizace národnostní a náboženské identity. Průběh náboženské revoluce, její témata a výsledky budou prezentovány na příkladu nejpočetnější sociální skupiny v Českém Slezsku, kterou bylo průmyslové dělnictvo. V procesu národnostní, sociální a náboženské revoluce raného československého státu a

v zápasu o vytvoření nové československé identity národní, sociální a konfesní totiž sehrálo v Českém Slezsku klíčovou roli.

Janusz Spyra: Żydowskie gminy wyznaniowe na Śląsku Austriackim. Przemiany ich profilu religijnego, narodowego i politycznego

Zasadniczo oddolnie powstające instytucje, jako tożsamości zbiorowe, pośrednio odbijają tendencje i nastawienia dominujące wśród większości tworzących je członków. Nie inaczej było z żydowskimi gminami wyznaniowymi, które w XIX stuleciu zastąpiły w przestrzeni publicznej Europy Zachodniej i Środkowej tradycyjne gminy żydowskie. Na Śląsku Austriackim instytucje organizujące wspólne życie religijne wyznawców judaizmu ukształtowały się bardzo późno, jako że ich pobyt tutaj długo był zakazany, a później (aż do 2 połowy XIX wieku) mocno ograniczany przez władze państwowe. Po 1848 r. zaczęły powstawać zgodnie z ustawodawstwem państwowym żydowskie gminy wyznaniowe, formalnie ograniczone jedynie do spraw kultowych, choć nadal ich faktyczne działania były znacznie szersze. Ich sieć ostatecznie ukształtowała się na podstawie ustawy z 1890 r. Artykuł poświęcony jest omówieniu wewnętrznych przemian profilu działalności gmin w 2 połowie XIX i w 1 połowie XX wieku, uwzględniając zmiany jakie dokonywały się w ramach poszczególnych wspólno żydowskich.

Pavel Kladiwa: Hlučinsko – specifický slezský region ve zvrtech XX. století

Příspěvek představí historické kořeny svérázné mentality obyvatelstva Hlučínska odvíjející se od příslušnosti k Prusku do roku 1920, od konfliktů s čsl. správními orgány a nacházením pracovních příležitostí v Německu v meziválečném období, od služby mužů v německé armádě za II. světové války a od kontaktů s příbuznými v západním Německu do roku 1989.

Andrea Pokludová: Identita a místa paměti Českého Slezska. Mizející těžní věže

Referát v návaznosti na plánovanou kapitolu představí genezi utváření míst paměti svázaných s těžbou černého uhlí, které se stala pro region symbolem. Z hlediska historika bude uskutečněn historický výklad, který přiblíží ty z objektů, které se staly místy paměti. Poukáže rovněž na zaniklé objekty, které pro další generace nejsou zachovány in situ, nýbrž jen v paměťových institucích. Zmíněna bude rovněž zanikající tradice hornických slavností, jakožto jednoho z kulturních fenoménů revíru.

Michaela Závodná: Doprava v rakouském Slezsku 1945-1960

Příspěvek zmapuje změny v dopravní obsluze Rakouského Slezska a přilehlého moravského klínu v souvislosti se změnou politického režimu po roce 1945, resp. 1948. Zaměří se na vztah dálkové a městské dopravy (ČSD, ČSAD a MHD), kompetenční spory a zájmové oblasti.